kisdobos

1987. DECEMBER

Szép tündérország támad föl szívemben
Ilyenkor decemberben.
A szeretetnek csillagára nézek,
Megszáll egy titkos, gyönyörű igézet.
Ilyenkor decemberben.

(részlet: **Juhász Gyula: Karácsony felé** című verséből)

KISDOBOS KÉPTÁR

Fotó: Hasznos Zoltán

Bernáth Aurél (1895—1982) Tél
Magyar Nemzeti Galéria

Kisdobos

A Magyar Úttörők Szövetsége lapja a 6—10 éveseknek. XXXVI. évf., 1. sz. Főszerkesztő: **Jani Gabriella.** Kiadja: az Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat. Felelős kiadó: **dr. Király G. István** Kiadóhivatal: Budapest VI., Révay u. 16. 1374, telefon: 116-660. Készült a Kossuth Nyomdában 87.0628. Felelős vezető: Bede István vezérigazgató. Index: 25442, HU ISSN 0450-3287.
Levélcím: Kisdobos szerkesztősége, Budapest, Postafiók 100. 1502, telefon: 660-162. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR), Budapest V., József nádor tér 1. 1900, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra. Megjelenik évenként tíz alkalommal. Előfizetési díj egy évre 60 Ft. Kéziratot nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.
A címlap **Kiss Ilona** grafikája.
A szerkesztőbizottság tagjai: T. Aszódi Éva, Hankovszky Valéria, dr. Havas Péter, Jani Gabriella, Kass János, Nagy Katalin (elnök), Orgoványi Anikó, Trencsényi László.
A szerkesztőség munkatársai: Ferenczy Ágnes, Gaál Ödönné, Kóka Rozália, Zentai Mari.

József Attila

Tél

Valami nagy-nagy tüzet kéne rakni,
hogy melegednének az emberek.

Ráhányni mindent, ami antik, ócska,
csorbát, töröttet s ami új, meg ép,
gyermekjátékot,— ó, boldog fogócska!—
s rászórni szórva mindent, ami szép.

Dalolna forró láng az égig róla
s kezén fogná mindenki földijét.

Valami nagy-nagy tüzet kéne rakni,
hisz zúzmarás a város, a berek,
fagyos kamrák kilincsét fölszaggatni
és rakni, adjon sok-sok meleget.

Azt a tüzet, ó jaj, meg kéne rakni,
hogy fölengednének az emberek!

W. H. Davies

Téli tűz

Hideg s üres a levegő —
nem bújt ki ágyából a nap:
hortyog a fejére húzott
nagy, szürke takaró alatt.

Az egyszavú, nagy madarak
s a gyönyörűdalú kicsik
mind hallgatnak: nyelvük helyett
ma fürge szárnyuk dolgozik.

Rőt indiánná bűvölöm
az éj-arcú, néger Szenet:
táncoljon s lövöldözzön a
kéménybe a fejem felett!

Szabó Lőrinc fordítása

Kiss Ilona rajza

Fekete István

Betlehem

részlet

A konyhában ültünk a földön és a tűzhely meleg fénye kiugrott néha, meg-megsimogatván arcunkat. Hallgattunk, de magunkban megvallottuk, hogy a mű tökéletes és nem is vettük le a szemünk róla. Tornya volt, ajtaja volt, ablakai voltak, ahol be lehetett tekinteni (egy krajcárért!) és ha bent meggyújtottuk a kis gyertyát, kivilágosodott az egész épület valami boldog, meleg világossággal, mint a szívünk abban az időben.

Egyszóval: Betlehem volt.

A Szent-család kicsit oldalt állt, előtérben a jászollal és a jászolban Jézuskával, aki mosolygott és kövér kis kezét ökölbe szorította, ámbár, mi akkor még nem gondoltunk arra, hogy ha ez a kéz egyszer kinyílik, mekkora ragyogás árad belőle a világra.

Ennél sokkal nagyobb gondjaink voltak.

Elsősorban az, hogy Jézuska mezítelen maradjon-e, vagy takarjuk be?

— Megfázik! — mondta Bence Gábris, aki érzékeny lelkű fiú volt.

— Buta vagy — szólt Andók Pista — aki Isten, az nem fázik.

— A Biblia azt mondja — szólalt meg végül Puska Péter, aki papnak készült —, hogy „édesanyja pólyába takarta és jászolba fektette..."

Ez döntött.

A pólya természetesen nem lehetett akármilyen anyagból, ezért selyemből lett, a selyem pedig anyám télikabátja béléséből lett.

Másodsorban ott volt még a szamárkérdés.

Két szamarunk is volt ugyanis.

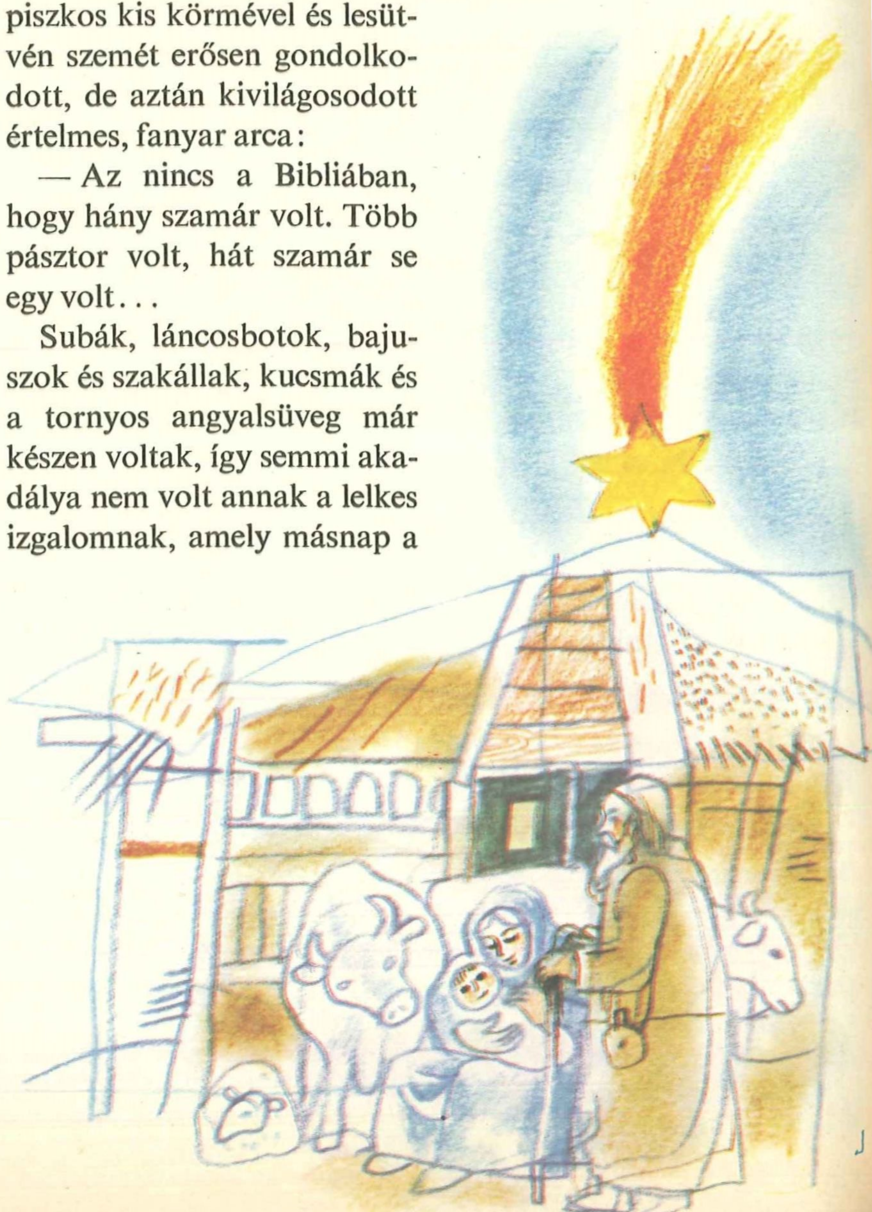
Puska Péterre néztünk, aki csizmája orrát vakargatta piszkos kis körmével és lesütvén szemét erősen gondolkodott, de aztán kivilágosodott értelmes, fanyar arca:

— Az nincs a Bibliában, hogy hány szamár volt. Több pásztor volt, hát szamár se egy volt...

Subák, láncosbotok, bajuszok és szakállak, kucsmák és a tornyos angyalsüveg már készen voltak, így semmi akadálya nem volt annak a lelkes izgalomnak, amely másnap a faluvégen abban a felkiáltásban érte el tetőfokát, hogy:

— Szabad-e betlehemet köszönteni?

És hulltak a krajcárok... Péter perselyébe, amely mind súlyosabban zörgött — mi tagadás — ébren tartva, sőt fokozva elhivatottságunk érzését. Berta Jancsi ugyan apja szőrtarisznyáját is nyakába akasztotta, hogyha valahol — netán — ennivalót is adnának, de inkább Pétert toltuk előre, zörgő perselyével figyelmeztetve a háziakat, hogy készpénzadományokra rendezkedtünk be.

Würtz Ádám rajzai

Tordon Ákos

Szélbicska

„Karácsonyi szél, kalácsillatú: jön a csengő tél, hátán hóbatyu. Hetyke szelek szélbicskája, ha a batyut kilyukasztja: havas lesz a karácsony. De ha nem éles a bicskája: nem lesz fehér karácsony."

Így mondogatták hajdan, gyerekkoromban. Én pedig vártam-lestem a vándorköszörűst, mikor fordul be az utcánkba, s kiáltja reszelős hangján: — Itt a köszörűs! A köszörűs!

De a köszörűs másfelé járt, vagy megfázott, s valahol az ágyat nyomja: helyette csak a betlehemesek járták a várost, éles, kántáló gyerekhangjuk nem szorult a köszörűsre, pedig napestig zengték a betlehemi énekeket.

— Állj közénk, segíts garasgyűjteni! — kértek a kormos bajszú pásztorok.

— Bárányhimlőbe esett Boldizsárunk, jó királyunk. Gyere hozzánk Boldizsárnak! — rimánkodott a két szegény, magára maradt napkeleti király: Gáspár és Menyhért.

— Más a dolgom — feleltem, és nem álltam be korombajszú garasgyűjtőnek, aranypapír koronás harmadik királynak, keressenek más Boldizsárt.

Elővettem a bicskámat, s egy teljes napon át fentem, köszörültem. Annyi szikra szállt közben, amennyi a legcsillagosabb éjben sem akad. A karácsonyi szélnek fentem, mert nem találtam eléggé élesnek, metszőnek. Másnap látástól-vakulásig a késdobálást gyakoroltam a fáskamra deszkaajtaján, harmadnapra úgy megügyesedtem, hogy akár cirkuszi késdobálónak is felcsaphattam volna és úgy vágtam a szélbe a késem, hogy estére leesett a hó.

Reggel térdig érő hóra ébredtem: fehéren köszönt a világra Ádám-Éva. Büszkén düllesztettem ki a mellem, hiszen ezt a csodát nekem köszönhette a világ!

Ó, bár ne düllesztettem volna olyan nagyon a mellkasom: délre elolvadt a hó, a nagy fehérségből zubogó áradat támadt, s én elsirattam szélbe hajított bicskámat. Tán jobb lett volna, ha korombajszú pásztornak csapok fel vagy aranypapír koronás Boldizsár királynak... Bíz mindmáig is sajnálom, hogy sosem szegődtem el betlehemesnek.

A kalácsillatú karácsonyi szél sem tudott megvigasztalni, hiszen fehér karácsonyra vágytam. Bánatomat csak a gyertyafényes karácsonyest fújta el, és a fekete karácsony fekete éjszakáján olyan havas világot álmodtam, hogy még húsvétkor is száncsengők csilingelése csengett-bongott a fülemben.

Piros alma, mézes dió, mogyoró, harmadnapra mégis leesett a hó. S nem olvadt el egykettőre, megmaradt hosszú időre, mert a szelek, hetyke szelek élesre köszörülték szélbicskájukat, és jókora lyukat vágtak a tél hóbatyujába.

Bemutatjuk

Halász Judit színművésznőt, a Mosolyrend lovagját

A lovag otthonában fogad, minden ceremónia nélkül. Csak Szeli, a spániel, kerül körbe, majd megnyugodva a lábunkhoz telepedik. Halász Juditot, a lovagot, az egész ország ismeri, és még a kisóvodások is fújják: „Van nekem egy helikofferem".

Az újmódi lovagrendet a Kurir Polska nevű lengyel lap alapította. A tagfelvétel nagyon demokratikus: gyerekek szavazata dönt, ki lehet a rend tagja. Magyarországon először Halász Juditra esett a választás.

— A lovaggá ütés a Parlamentben volt tavaly, karácsony másnapján. Az az igazság, hogy semmi másra nem emlékszem az egész szertartásból, mint arra a nagy kehely limonádéra, amit meg kellett innom. Nagyon zavarban voltam, és nagyon meg voltam hatva.

Előkeresi a Mosolyrendet a szekrény mélyéből. Aranyosan mosolygó napocskát terveztek a lengyel gyerekek, ahogy mondani szokás: fülig érő szájjal. A szekrényből fényképek is előkerülnek. Halász Judit gyerekként. A lovag gyerekkora is vidám volt.

— Nagy közös játékokra emlékszem. Ez a környék tele van kertes házakkal. Itt nem volt magányos az ember, mert mindig sok gyerek verődött össze. Nagy ipi-apacsozások, fogócskázások és sátorépítések jutnak az eszembe. Nem voltam igazán jó gyerek, mert szerettem bohóckodni, ostoba kérdésekkel a tanárokat zavarba hozni. De mert jól tanultam, a tanárok ezt megbocsátották. Az osztály meg jól szórakozott ezalatt.

Pergetjük a fényképeket. A lovas képeknél megállunk.

— Kalandvágyból, romantikából akartunk lovagolni. A barátnőm ötlete volt. Azt hiszem a romantikus könyvek lovagló hősnőit szerettük volna utánozni. Hatan lányok az osztályból nyomozni kezdtünk, hol lehet egyáltalán lovat találni Budapesten. Akkoriban még nem volt ilyen divatos ez a sportág. Végre eljutottunk a Honvéd székházba, ahol megszánt bennünket egy tiszt, és elküldött a leendő edzőnkhöz. Csak heccnek gondoltuk, és eszünkbe sem jutott, hogy ez a sport kemény iskola, itt nem lehet bohóckodni, viháncolni. Az első hét után hárman maradtunk, aztán már csak ketten. Bekerültem az ifjúsági válogatottba, az országos bajnokságon harmadik helyezett lettem. Csupa férfi közt én voltam az egyetlen nő, ezért különdíjat is kaptam. Talán azért nem hagytam abba a lovaglást, mert már akkor tudtam, hogy színésznő akarok lenni. Elég céltudatos gyerek voltam. A lovagláshoz sodródtam, de a színészmesterséget választottam.

Továbbpergetjük a fényképeket: Halász Judit énekel, Halász Judit gyerekek között, Halász Judit a fiával.

— 16 éves és ő a kutyám gazdája. Amikor elhatározta, hogy kutyát akar, akkor még a 10 fillért is félre tette. Amint megvettük, attól kezdve alig érdekelte. Így hát kaptam egy szeretetre méltó, sok törődést kívánó kutyát a fiamtól.

Mosolyog az emléken, de ha mérges lenne, akkor sem mutatná. Alapelve a Mosolyrend lovagjának: „A rossz kedvem csak rám tartozik".

Ferenczy Ágnes

Pásztorjáték

Szereplők: 3 pásztor, Örzse, Gazda, Gazdasszony, Bárányok

Kellékek: Kifordított bunda, kucsma, bot a pásztornak. Tarka szoknya, kendő, bekecs Örzsének. Sötét kalap, csizma, mellény, pipa a gazdának. Sötét, hosszú szoknya, kötény, fej- és vállkendő a gazdasszonynak. Tálon hurka, kolbász, szalonna, kulacs. Bárányoknak kifordított irha. Fehér sapkára felvarrt papírszarvak.

A játék:

I. PÁSZTOR:
Ma karácsony napja van. Pásztorok menjünk be a faluba!

II. PÁSZTOR:
Jól van, öreg, menjünk!

III. PÁSZTOR:
De ki vigyáz addig a bárányokra?

I. PÁSZTOR:
Majd az én Örzse lányom. Örzse, Örzse, hol vagy?! Gyere gyorsan!

ÖRZSE:
Itt vagyok, édesapám!

I. PÁSZTOR:
Vedd fel, Örzse, ködmönkédet, kösd be boglyas fejecskédet,
maradj itt a nyájunknál,
mindjárt visszatérünk már!

ÖRZSE:
Igen, édesapám, itt maradok, vigyázok a báránykákra. Ha a faluban egy kis hurkát, kolbászt kapnak, nekem is hozzanak!

I., II., III. PÁSZTOR:
Hozunk, Örzse, hozunk.
(A három pásztor arra megy el, ahol gazduram, gazdasszony ül.)

Ének:
Kiskarácsony, nagykarácsony,
Van-e kolbász a padláson?
Ha nincs kolbász a padláson,
nem ér semmit a karácsony.

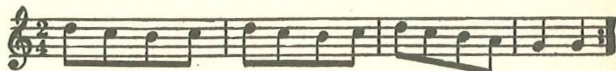
I., II., III. PÁSZTOR:
(köszön a gazdának, gazdasszonynak):
Jó napot, gazduram, gazdasszony!
Hurka, kolbász, szalonna,
pásztoroknak jó volna,
ha a gazdasszony adna,
ha a gazdasszony adna.

GAZDASSZONY:
Tessék, itt van jó szalonna, oldalas meg sonka. Gazduram, mozduljon már, hol az a kulacs?!

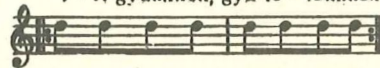
GAZDURAM:
(eddig nyugodtan ült, pipázik, most felkel, hozza a kulacsot):
Tessék, pásztorok, kóstoljátok meg a boromat.

I., II., III. PÁSZTOR:
(egymás után isznak, majd egyszerre mondják):
Gazduram, gazdasszony, jó napot kívánunk telve legyen télen-nyáron pincéjük, kamrájuk!

Ének:
A hajnali…

1. A haj-na-li ha-rangszónak gi-lin-ga-lan-gó-ja
hir-det-ge-ti, hogy az év-nek itt a fordu-ló-ja.
2. Friss legyen a reménysé-günk, mind a hal a víz-ben,
i-ri-gyünknek, gyű-lö-lőnknek ne jusson egy csöpp se:

1, 2. A-zért friss, jó e-gészsé-get,
bort, bu-zát és bé-kes-sé-get

ad-jon Is-ten bő-ven az uj eszten-dő ben!

Egyszer volt

Fotó: Kunkovács László

Kedves Dorka!

Laktál-e már téli erdőben? Gyönyörködtél-e már az ezüstfehérbe öltözött fák birodalmában? A Bükkben, Hollóstetőn, egy szép erdei turistaházban hallgatom, hogy dúlnak-fúlnak odakinn a szelek. Ablakunk alatt hóörvények kavarognak. Idebenn jó meleg van. Fotós barátom a filmjeit rendezgeti, én levelet írok. Asztalunkon finom tea gőzölög. Ma sokat barangoltunk, sok szépet láttunk. Mire az erdőre rázuhant az este, nagyon elfáradtunk.

Mezőkövesden, a világhírűvé vált matyó népművészet központjában kezdtünk ismerkedni Borsod nevezetességeivel. A matyók úgy tartják, hogy nevüket egyenesen Mátyás királyról kapták. Az uralkodó 1464-ben Mezőkövesdet mezővárosi rangra emelte. Hálából a kövesdiek fiú gyermekeiket gyakran kereszteltették a nagy király nevére. Mátyást errefelé Matyónak becézik, valószínűleg innen ered a népcsoport neve. Így volt-e vagy sem, nem lehet tudni.

A matyóföld két dologgal kapcsolatosan vált ismertté ország-világszerte. Az egyik a summásság, a másik a hímzés. Summásoknak azokat a földnélküli szegényembereket nevezték, akik, hogy családjukat eltarthassák, tavaszonként bandákba verődve az ország különböző részein vállaltak munkát. Gyalázatosan kevés bérért, sokszor embertelen körülmények között dolgoztak késő őszig. Életükről megrázó írások tudósították a világot a felszabadulás előtt.

Különös, de talán nem véletlen, hogy épp e nagy szegénységben teremtődött meg a páratlan gazdagságú matyó népművészet.

A Matyó Múzeumot kerestük Mezőkövesden. Amint a főtéren forgolódtunk, megláttam egy szép nagy házat. Tölgyfa kapuján kovácsoltvas kilincs, rajta felirat: Matyó Népművészeti és Háziipari Szövetkezet.

— Ide nem megyünk be. Itt tömegcikkeket csinálnak. Ennek már semmi köze nincs az igazi népművészethez! — jelentettem ki. Közben kezem önkéntelenül a kilincs után nyúlt, lenyomtam, s a nagykapu kitárult. Szemem-szám elállt a csodálkozástól. Képzeld! A kapualj tele volt szebbnél-szebb festett bútorokkal. Kíváncsi lettem, mindent tudni akartam. A bemutató teremben népviseletben babák, hímzések, gazdagon díszített női és férfi ruhák sorakoztak. Csodálattal simogattam a néhai nagy népművészek kezemunkáját. Hirtelen magamra kaptam egy lobogós ujjú inget és egy dúsan hímzett kötényt; itt surcnak nevezik. A barátom somolyogva kattogtatta a gépét. Látod, Dorka, milyen ostoba néha az ember? Olyan dolgokat szóltam le, amelyekről fogalmam sem volt. 1700 asszony dolgozik itt a szövetkezetben és négyszázan csak a babák varrásával foglalkoznak. Aprólékos kézimunkával készül itt minden. Számos országba eljutnak e tárgyak, és sok ember számára a magyar népművészetet jelentik.

A múzeumban a matyó hímzés történetével is megismerkedtünk. Különös, hogy az a hímzés, ami a matyókat és

hogy is volt?

Mezőkövesdet is világhírűvé tette, alig száz éves. Még a múlt század elején kezdték ráhímezni a szűcshímzés mintáit más ruhadarabokra. Ez annyira megtetszett a környékbeli asszonyoknak, hogy ők is alkalmazni kezdték. Az igazi sikert az 1896-os Millenniumi Kiállítás* hozta meg. Napjaink híres hímzőasszonya volt Kis Jankó Bori, akinek mezőkövesdi emlékházát magyarok és külföldiek egyaránt felkeresik.

Déltájban érkeztünk Muhi határába, a magyar történelem egyik legtragikusabb eseményének színhelyére. Itt, a Sajó partján, győzték le a tatárok Batu kán vezetésével IV. Béla magyar király seregét. Kegyetlen hordáik három nap múlva már Pestet dúlták. Sok szenvedés, nyomorúság, pusztulás járt a nyomukban. Nem csoda, hogy most 746 esztendő után is a tatár szó mellé azonnal odatolakodik egy másik is: „kutyafejű". Talán a félelem láttatta kegyetlen katonáikat egyszemű, kutyapofájú, emberevő szörnyeknek. Kilenc hatalmas faragott kopjafával jelölték meg a végzetes csata helyét.

A közelmúltban levelet kaptam Miskolc-Diósgyőrből, a 26. számú Általános Iskolából. Ha feléjük járok, feltétlenül nézzem meg a diósgyőri várat. Helyén először földvár állt. A kővárat a 13. század vége felé építették. Abban az időben Magyarország legnagyobb vára lehetett. Mély vizesárok vette körül, másfél méter vastagságú falak védték a sziklادombon épült négytornyú várépületet. Nagy Lajos király halála után a királynők kapták ajándékba. A romjaiban is fenséges épületben még ma is láthatók a kecses, gótikus boltívek. Felmentem az egyik toronyba, széttekintettem a tájon. Egyik oldalon a Bükk behavazott ormai ragyogtak, a másik oldalon Miskolc toronyházait, gyárkéményeit vehettem szemügyre. Láttam a gyerekek iskoláját, és a híres színésznő, Déryné múzeumát is.

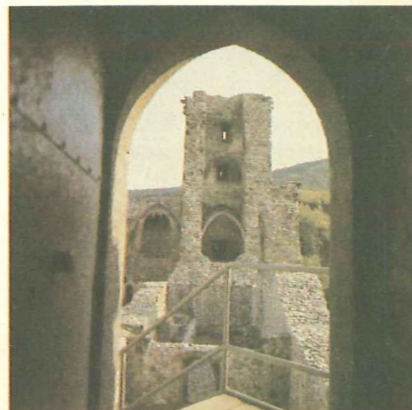
Kanyargós szurdokvölgyön át vezetett utunk Lillafüredre. Onnan még elindultunk szénégetőket keresni. A múlt nyáron egyszer lefényképeztem a szénégetéshez előkészített mesterien összerakott farakásokat, a „boksákat", de szénégetőkkel most nem találkoztam, hiszen a szénégetés nyári mesterség.

Egy ideig a Szinva patak mellett bandukoltunk. Alkonyodni kezdett. Sietősebbre vettük lépteinket, nehogy ránk esteledjen az erdőben. Amikor megpillantottuk a turistaházat, örömünkben jól meghógolyóztuk egymást.

Most elálmosodtam. Neked is jóéjszakát kívánok és szeretettel üdvözöllek:

Balázs

* Budapesten, a honfoglalás 1000. évfordulójára rendezett nagyszabású kiállítás.

Fotók: Karasz Lajos

Balogh Béni

Kőrózsa

Élt hajdanában Putnok várában egy igen gazdag nemesúr. Tündöklő szépségű leánya volt, maga a király akarta feleségül venni. Ám a várkisasszony egy upponyi juhászlegényt szeretett. Titokban, a Bán völgyén át lovagolt fel hozzá, és gyakran az Alsóerdőben találkoztak.

A királynak tudomására jutott a dolog, s parancsot adott katonáinak, hogy a bojtárfiút élve vagy halva vigyék a budai várba. Jöttek is a vitézek, keresték a juhászlegényt.

— Az Alsóerdőn van, Nekézseny határában — felelte riadtan a juhászlegény édesanyja.

— Vezess hozzá! — parancsolta a kapitány. — Fiadat a király őfelsége elé kell vinnünk.

Az asszony reszketve engedelmeskedett. Jól tudta pedig, hogy miért keresik a fiát, ám a király vitézeivel nem mert ujjat húzni.

— Csak egy nagy csokor rózsát szedek még neki — esdekelt az öregasszony. — Nagyon szereti a lelkem.

A katonák kénytelen-kelletlen beleegyeztek, és az öreg néne hamarosan egy nagy csokor rózsával tért vissza. Így ballagott ő a katonák előtt az Alsóerdő felé. Már messziről odahallatszott a juhnyáj kolompszava. Nem is bírta sokáig a fájó szívű édesanya, nagyot kiáltott:

— Fuss, fiam, fuss a rengetegbe! Katonák jőnek érted, visznek a tömlöcbe.

Meghallotta a nagy kiáltást a juhászlegény is. Előjött az erdőből a hamvas, völgyi rétre.

— Gyere csak közelebb! — kiáltott feléje a kapitány.

A szépséges szép várkisasszony is éppen véle volt.

— Jaj, ne menj! — könyörgött a bojtárfiúnak.

— Mit akartok tőlem? — fordult a juhászlegény a kapitány felé.

— A királynak van beszédje veled — válaszolt a cifra vitéz. — Jer velünk Budára! Mert biz, ha szépen nem jössz, elviszünk mi csúnyán is. Ez felséges királyom szigorú parancsolatja.

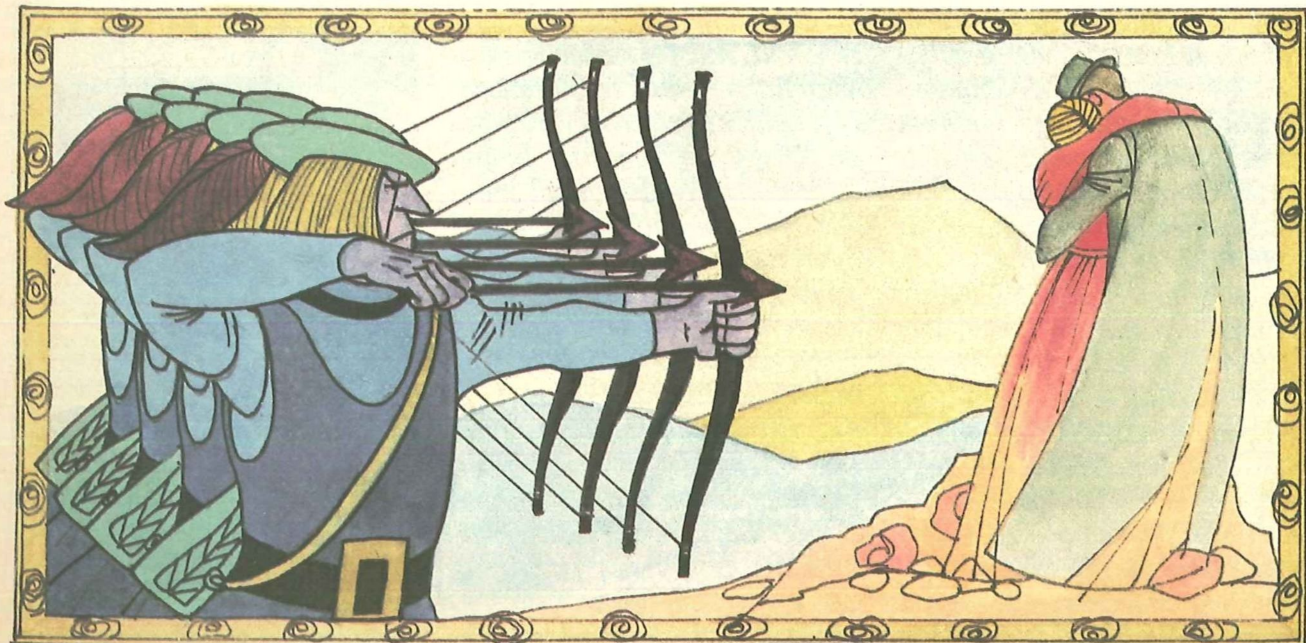
És abban a pillanatban már száz íjász feszítette az ideget.

— Nem engedem a kedvesem! — kiáltotta a várkisasszony, és szorosan átölelte a fiút.

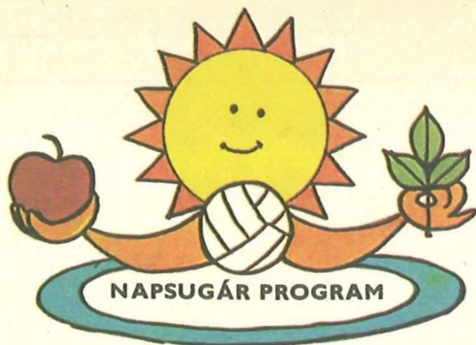
— A király parancsára! — intett akkor a kapitány, és száz nyílvessző egyszerre zúgott a hegy oldalán álló juhászra és kedvesére.

A vén juhászné kezében a rózsacsokorral odafutott a két halotthoz, s virágjait reájuk szórta... És ekkor a vitézek nagy ámulatára a várkisasszony és a juhászlegény holtteste hatalmas kősziklává változott.

A kapitány nagy mérgesen szigorú parancsot adott, hogy a sziklát mozdítsák el, s a juhász helyett vigyék a királyhoz. Hiábavaló volt minden próbálkozásuk. Mit volt, mit tenni, a király vitézei dolgukvégezetlen tértek haza. A kővé vált putnoki várkisasszony meg az upponyi juhászlegény pedig egymást átkarolva maradt ott, szép alakjukon rózsák díszlenek. Őrzik a völgyi rétség sejtelmes csendjét örökkön-örökké.

Görög Júlia rajza

Szeszesitalokat egyáltalán ne fogyassz!

Miért? Azért, mert a szeszesitalokban: a sörben, a borban és a töményekben (pálinka, konyak) alkohol is van. Az alkohol pedig méreg, amely nagyobb adagokban súlyos pusztítást okoz a szervezetben.

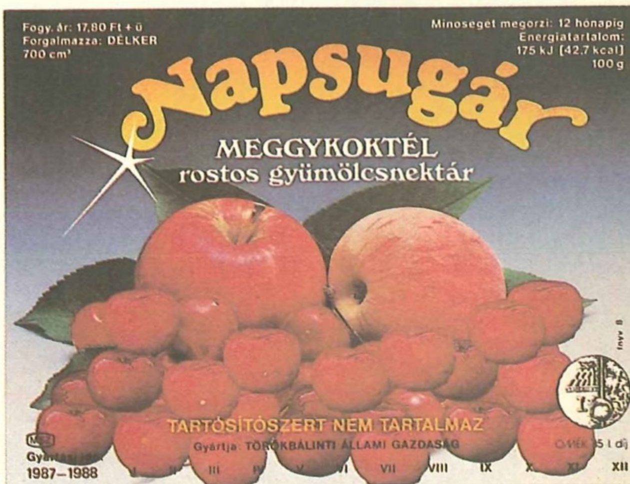
Különbséget kell azonban tenni, hogy gyerek vagy felnőtt iszik alkoholt. A sörben és a borban az alkoholtartalom viszonylag alacsony és ezért mértékletes fogyasztása a felnőttek étvágyát növelheti, segítheti az emésztést és olthatja a szomjúságot. Mértéktelen ivásnál azonban a szervezetbe kerülő alkohol elsősorban a májat és az idegrendszert károsítja. A májban elhalnak a sejtek, és az egész máj összezsugorodik. Emiatt a májzsugor miatt hal meg a legtöbb iszákos.

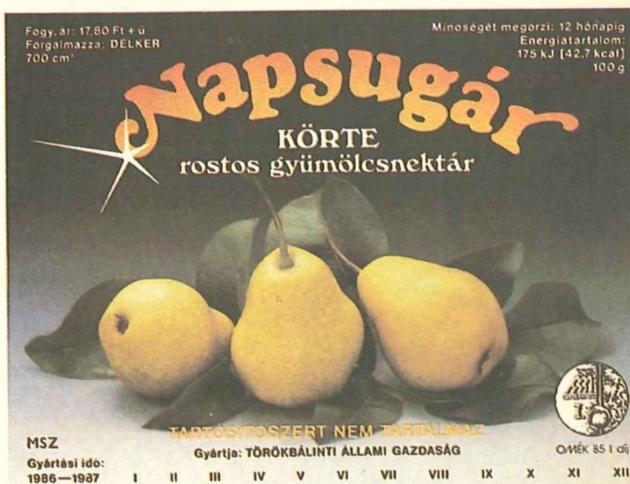
De a mértéktelen ivás részegséget is okoz. Az állatvilágból kiemelkedő emberre éppen a gondolkodási képesség és a felelősségtudat a jellemző. Hát a részegek pont ezeket az emberi képességeket vesztik el! Ráadásul sok ember szervezete, megismerve az alkoholt, úgy hozzászokik a hatásához, hogy nem is tud meglenni nélküle. A szeszesital rabságába kerülő alkoholisták később nem tudják ellátni munkájukat, családi életük felbomlik, gyermekeikkel rosszul bánnak. A nők szervezetében az alkohol még nagyobb károsodást okoz, ráadásul nem biztos, hogy egészséges gyereket szülnek.

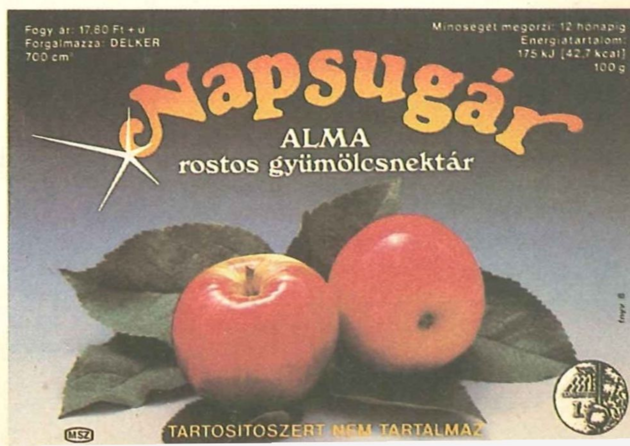
A gyermekre azért különösen veszélyes a szeszesital, mert a fejlődő agy rendkívül érzékeny az alkoholra. Emiatt a részegség sokkal hamarabb bekövetkezik, és akár egymillió agysejt pusztulásával is járhat. Sok buta gyerek azt hiszi, hogy a felnőttek rossz szokásának utánzásával vághat fel a többiek előtt. Olyan ez, mintha valaki fejjel nekifutna egy kőfalnak, és utána várná, hogy csodálják ezért.

Dr. Czeizel Endre

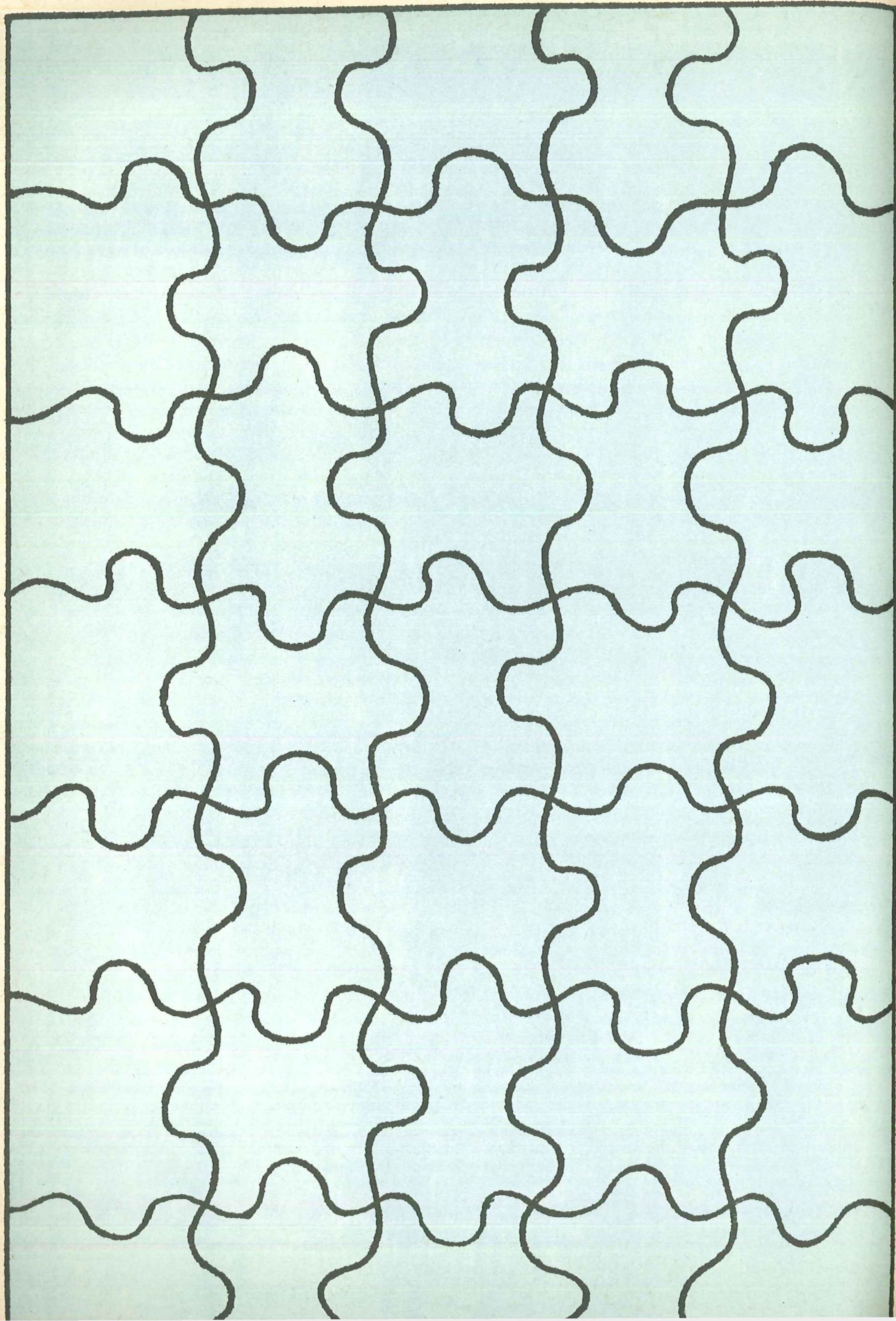

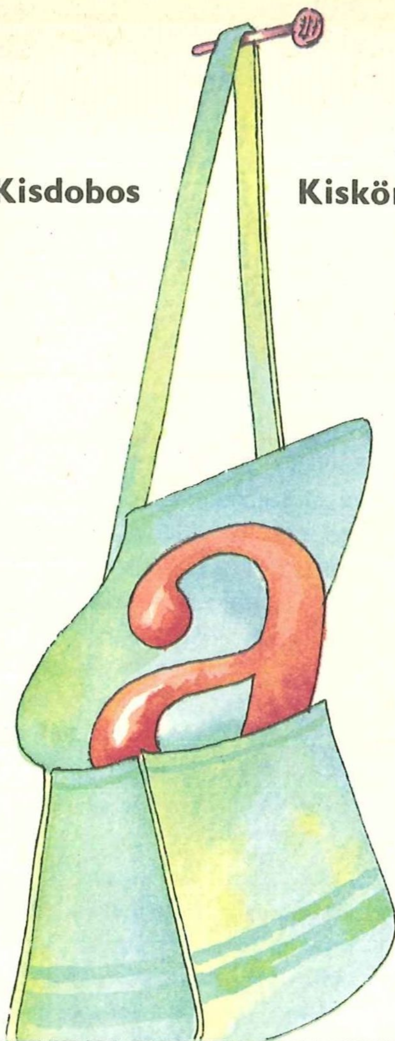
GYEREKEK!
GONDOLJATOK RÁNK,
ÉHES MADARAKRA!

A gyerekek kiszámolás útján választanak egy fagyapót, majd szétszaladnak a játéktéren. A fagyapó kergetni kezdi őket, és ha valakit megérint a kezével, az „megfagy", megáll és abban a pózban marad, ahogy megérintették. A játéknak akkor van vége, amikor már csak egy gyerek marad a szabadon futkározók közül. Jutalmul ő lehet a következő menetben a fagyapó. Ügyeljetek arra, hogy játékterületnek kisebb helyet jelöljetek ki, mivel ugyanannak a játékosnak kell valamennyi társát megérintenie.

dei karácsony — **mozaikjáték** Leírását lásd a Postafiók oldalon — Győrffy Anna munkája **Kivágós**

a könyveket meg az ozsonnát hordod. Nézd csak, ihol, van, ni! — emelte fel Peti édesanyja a habfehér vászonzsákocskát.

A fiú arca felragyogott:

— Adja csak ide, édesanyám, felpróbálom!

A tarisznyát a vállára kapta, és kiperdült vele az utcára. Pipiskedve mutogatta kincsét a mezítlábas gyerkőcöknek:

— Nézzétek csak, ezzel a tarisznyával megyek oskolába!

A gyerekek sóvár szemmel bámulták meg Peti új tarisznyáját, s fel is akarták próbálni, de ő ki nem adta volna a kezéből.

Másnap aztán a kisfiút kézen fogta az édesanyja, és elvitte a Mesterhez.

Peti nehéz könnyeket ejtett, de ott kellett maradnia az iskolában.

És napra nap, hétre hét következett.

Már a novemberi levelek hullottak a fákról, amikor a Mester bekopogtatott Peti édesapjához:

— Baj van a gyerekkel — kezdte komoran.

— Talán verekedett? — kérdezte Tóth Péter.

— Nem, nem.

— Vagy hazugságon kapta őt, Mester uram?

De a király nem törődött a szóbeszéddel. Egyre több lovat vásárolt, egyre szebb istállókat építtetett. Lassacskán több ló volt az országban, mint ember. Még a tengerentúlról is hozatott lovakat.

Egyszer egy sötét képű, ravasz tekintetű ember kereste fel a királyt. Elmondta, hogy messziről jött, egészen a burkusok országából. Hallotta, hogy a király szereti a szép lovakat, az ő hazájában meg annyi a drága, nemes paripa, hogy már az istállókba sem fér. Ha pénzt adna a király, a legszebbeket hozná el neki.

Az ország ura megörült a lócsiszár ajánlatának. Meg is tudakolta nyomban, mennyi pénzre lenne szüksége.

— Tízezer körmöci aranyra, uram, királyom — felelte a lócsiszár.

A király elképedt a tetemes összeg hallatára.

— Nem lesz az sok, barátom?!

— Talán még kevés is — felelte az idegen szemrebbenés nélkül. — Hiszen a hajcsárokat is meg kell fizetni.

A király elgondolkodva simogatta ezüstös szakállát, sokallta a tengernyi aranyat. De végtére mégis-

A címoldal Hegyi Márta munkája

Beíratott a bolondok könyvébe

Hol volt, hol nem volt, az óriások földjén innen, a törpék országán túl, volt egyszer egy király. Nem volt már fiatal, szakállába ősz szálak vegyültek, csontjába is beleharapott a köszvény, mégis szeretett lovagolni. Hacsak tehette, ládafiába zárta koronáját, lovat nyergeltetett, és uzsgyi neki, vesd el magad, kinyargalt a várból.

Minél jobban vénült, annál jobban vonzódott a lovakhoz. Mondogatta is a tanácsnokainak, hogy a lovak hűségesebbek, mint az emberek. A tanácsnokok ilyenkor csak összenéztek, és egymás fülébe súgtak:

— Már megint a lovakat dicséri... Elmehetne inkább lókirálynak.

— Az sem.

— Illetlenül viselkedett?

— Dehogy.

— Hát akkor mit csinált? — türelmetlenkedett Peti édesapja.

A Mester összevonta a szemöldökét:

— Hogy mit csinált? Éppen ez az. Mert eddig még semmit sem csinált. Már az abécé közepénél tartunk, de Petit még az **a** betű kimondására sem tudtam rávenni.

Tóth Péter haragosan toppantott:

— No megállj, te gézengúz!

Rögtön bekiáltotta fiát az udvarról.

— Te akasztófáravaló! — támadt rá szigorúan. — Mért nem akarod te az oskolában az **a**-t kimondani?

A gyerek meghunyászodva hallgatott néhány pillanatig, aztán csak kibökte:

— Azért, mert aztán a **b**-re fogna a Mester...

Azóta járja a mondás: „Nem akart továbbmenni az **a**-nál."

csak győzött benne a lovak iránti szeretet. Bekiáltotta hát a kincstárnokát:

— Számoljatok le, aztán rakjatok szekérre tízezer aranyat. De tüstént, nehogy meggondoljam magam!

Kettőt sem vakkantott a kutya, és már leszámolták, szekérre rakták az aranyat. Az idegen fűt-fát ígérve elbúcsúzott a királytól, és ugyancsak igyekezett elpárologni.

A király még félrebillent koronáját sem igazíthatta meg a fején, máris előtte termett az udvari bolondja, aki egy vaskos, fekete kötésű fóliánsba jegyezgette az országban megesett bolondságokat. Se szó, se beszéd, most is elővette könyvét, és sűrűn jegyezgetett bele valamit.

— Hallod-e, fickó? — kiáltott rá a király. — Mit jegyezgetsz ilyen lóhalálában, hogy még a köszönés is a torkodban rekedt?

— Felséged nevét jegyeztem be — válaszolta a bolond.

— Szedtevette, teremtette! — háborgott a király. — Aztán miért írtál be, te lüke?!

— Azért felséges uram, mert tízezer aranyat bízott egy idegenre.

— Sose fájjon a fejed miatta. Visszatér az nemsokára.

— Ha visszatér — felelte az udvari bolond —, akkor nyomban kitörlöm a felséged nevét, és az idegenét jegyzem be helyette...

Azóta maradt meg a nép ajkán a mondás: „Beíratott a bolondok könyvébe."

Nem akart továbbmenni az a-nál

Az egyik csallóközi falucskában esett meg ez a történet. Hajdanában, amikor a tanítót még Mester uramnak szólították.

Tóth Péterné ténsasszony egy sugaras szeptember eleji napon így szólt a kisfiához:

— No, Peti fiam, holnap elviszlek az oskolába!

Peti annyira meglepődött e szavak hallatán, hogy földre huppantotta az ujjai között kapálódzó szarvasbogarat.

— Bizony nem megyek én! — mozdult meg benne az ellenkezés.

— Már a tarisznyádat is megvarrtam, amelyikben

Tarts velünk!

Térjünk át a „tisztaság a konyhában" gyakorlása után a lakás tisztán és rendben tartásának néhány teendőjére.

1. Ne menj a szobába vizes, sáros vagy havas csizmában.
2. Ha tartósan otthon maradsz, vedd le az utcai cipődet, csizmádat, és bújj papucsba vagy otthoni cipőbe.
3. A táskádnak legyen állandó helye, ne ott tedd le, ahol eszedbe jut.
4. Ruháidat ne dobáld szét a lakásban.
5. Ha inget, blúzt, zoknit stb. cserélsz, tedd egyenesen a szennyesgyűjtő ládába, kosárba.
6. A tiszta ruhát este készítsd ki, ne reggel kapkodj.
7. Időbeosztásod a téli szünidőben megváltozik. Hasznosítsd magad, például tanulj meg porszívózni.
8. A délelőtti szünidei matinét megnézheted a tévében, de maradjon időd — amíg világos van — a szabadban játszani, futni, sportolni.
9. Kedvenc állataidat — ha tartasz otthon — te magad lásd el, ne a szüleidre háruljon azok gondozása.
10. A tisztaságra tudatosan ügyelj otthon, az iskolában, az utcán és a természetben is.

Hozzávalók: $^1/_4$ kg méz, $^1/_2$ kg liszt, 10 dkg vaj vagy margarin, 10 dkg cukor, 1 egész tojás és 2 tojássárgája, 1 csapott kávéskanál szódabikarbóna.

A meleg mézben feloldjuk a vajat, hozzáadjuk a többi anyagot és simára gyúrjuk. Citromhéjjal, fahéjjal, szegfűszeggel ízesítjük. $^1/_2$ cm vastagra kinyújtjuk és különböző formájú keksz- vagy pogácsaszaggatóval kiszúrjuk. Tetejét tejfölös tojássárgájával megkenjük, dióval vagy mandulával díszítjük. Középhőmérsékletű tűznél süssük, de ne túl barnára, mert az íze keserűvé válik. Az égett sütemény az egészségre ártalmas. A mézesfigurák a fenyőfa díszítésére kiválóan alkalmasak.

Fotók: Szalánczy Béla

Tél az erdőben

Téved, aki azt hiszi, hogy télen az erdészek pihennek, s nincs más dolguk, mint a meleg szobából a szállongó hópihéket figyelni. Akad munka bőven, csak nehezebb mint máskor, hisz behavazott, úttalan utakon kell megközelíteni a vadetetőket. Sok az állat, az erdő nem tudja eltartani mindet, ezért kell etetni. Dr. Solymos Rezső a Pilisi Parkerdőgazdaság erdőmérnöke, amikor éppen nem járja az erdőt, a Budakeszi úton figyelheti a madáretetőre rászálló cinkéket. Persze, ha van ideje. A Pilisi Parkerdőgazdasághoz tartozó budai hegyvidék erdőterülete 28 helyen fekszik szétszórva. Bejárni is nehéz, hát még széthordani az állatok ennivalóját!

— Tíz és fél millió forint jut az erdőgazdaság fenntartására — mondja —, ebből jut az állatok téli etetésére is. Persze itt, a budai hegyekben, nyáron is etettünk. Nyáron azért, hogy ne menjenek a lakott területre, télen azért, mert sok az állat. A vaddisznók makkot esznek, amit a hó alatt is megtalálnak, tőlünk kukoricát kapnak, amit 50—60 kilós zsákokban hordunk azokra a helyekre, amelyek a turistautaktól messze vannak. Az őzeknek szálas takarmányt viszünk, a madaraknak napraforgót. Tavaly a hosszú és hideg tél alatt 250 mázsát csipegettek el a madarak.

Szelcsányi Rezső erdésztechnikustól megtudom, hogy szép számmal állítanak fel madáretetőket is. De nem mindegy, hogy milyet. Módosítva kicsit a közmondást: ahány madár, annyi madáretető. Ez persze túlzás, de más kell például az énekes madaraknak és más kell a harkálynak és a bagolynak.

Beszélgetünk még az emberi felelőtlenségről. Arról, hogy a tíz és félmillió forint tetemes része szemétszállításra megy el! Ezt nem a turisták hagyják maguk után. Ezt a szemetet felelőtlen gépkocsivezetők öntik a fák alá, elhagyott völgyek szélére. Mindketten abban reménykednek, ha elolvad a hó, kevesebb szemetet találnak, mint tavaly.

-czy-

OLIMPIATÖRTÉNET

Mesebeli hősök? Magyar olimpiai bajnokok!

Fotók: MTI

112 olimpiai bajnoksággal büszkélkedik a magyar sport. Legeredményesebb a kardvívó Gerevich Aladár 1932 és 1960 között hatszor volt tagja a győztes kardcsapatnak, 1948-ban pedig az egyéniben is a legjobbnak bizonyult. A dinamitöklű Papp László három egymást követő olimpián verte meg valamennyi ellenfelét. Az öttusázó Balczó András két csapatelsőség után egyéniben is bizonyította, hogy a világ legjobbja.

A kerek számoknak mindig különös jelentőségük van. A magyar sporttörténelemben a századik magyar olimpiai bajnokság kivívása a birkózó Hegedűs Csaba érdeme. Pedig a vetélytársak között ott volt a szovjet világbajnok, a nagyon erős bolgár és az Európa-bajnok jugoszláv versenyző. Hegedűs Csaba valamennyit legyőzte.

— Nazarenkótól tartottam, de ahogy a szőnyegre léptünk, tudtam, hogy nem veszíthetek. Hideg volt a keze! Dimitrov két meneten keresztül nagyon hajtott, a harmadikban megszorongattam, s ő „leeresztett". Nenadics kezdetben akadékoskodott, de aztán többet volt a levegőben, mint egy táncosnő a balettszínpadon.

Már-már mondabeli hős Takács Károly. Válogatott céllövő volt, amikor a gyutacs szétroncsolta a jobb kézfejét. Egy fél év alatt megtanult bal kézzel lőni. Takács Londonban, 1948-ban, egyszer a földbe lőtt. Érvényes? Nem érvényes? Hosszú ideig dúlt a vita. Takács várt. Nem érvényes! Takács lőtt, megnyerte az aranyat, aztán kihúzta zsebéből az előre megírt győzelmi nyilatkozatot, és átadta az újságíróknak. A magyarok még szédelegtek az izgalomtól, ő hidegvérrel tisztította fegyverét... Aztán négy évvel később Helsinkiben megismételte. Megint kihúzta zsebéből a nyilatkozatot. Abban azonban már benne volt Kun Szilárd második helye is!

De emlékezzünk a legkisebbre is. A pöttömnyi Földi Imrére, aki 1972-ben Münchenben győzött a súlyemelésben.

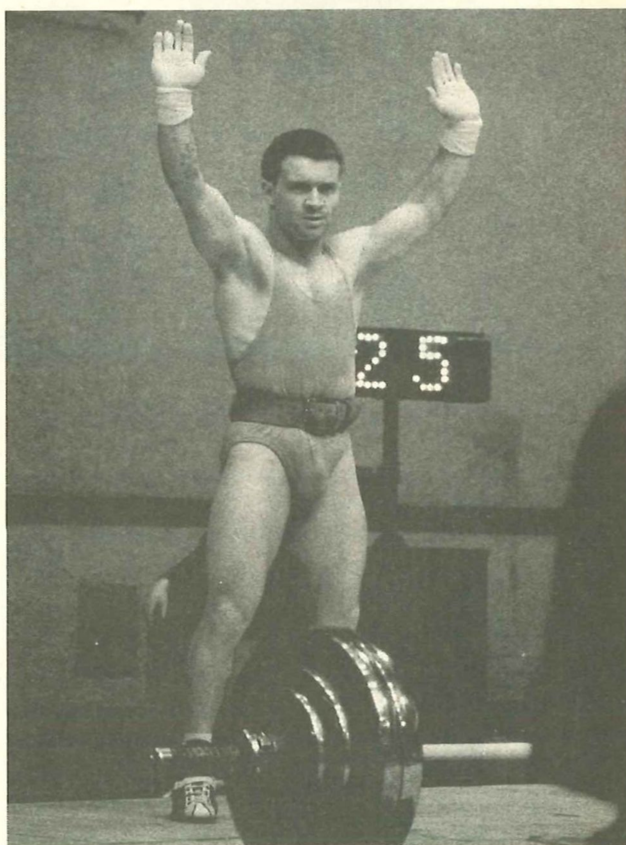
— Két olimpián szorultam a második helyre a győztessel azonos eredménnyel, néhány dekával nehezebb testsúlyom miatt. Most új világcsúcsot állítottam fel. A riválisok már nem tudtak lépést tartani velem!

Nem is Földi gyakorlatai maradtak meg az emberben, hanem az eredményhirdetés utáni pillanatok képe. Épp hogy felvonták a győztesek tiszteletére a zászlókat, épp hogy elhangzottak a Himnusz utolsó akkordjai, Imre máris vetélytársai felé fordult, és feltessékelte őket a dobogó legfelső fokára. Egy pillanat, és a három fiú egymást átölelve ott mosolygott a dobogó tetején. A teremben lévő összes fotóriporter rohant, hogy megörökítse az olimpia lényegét oly szépen kifejező jelenetet.

Novotny Zoltán

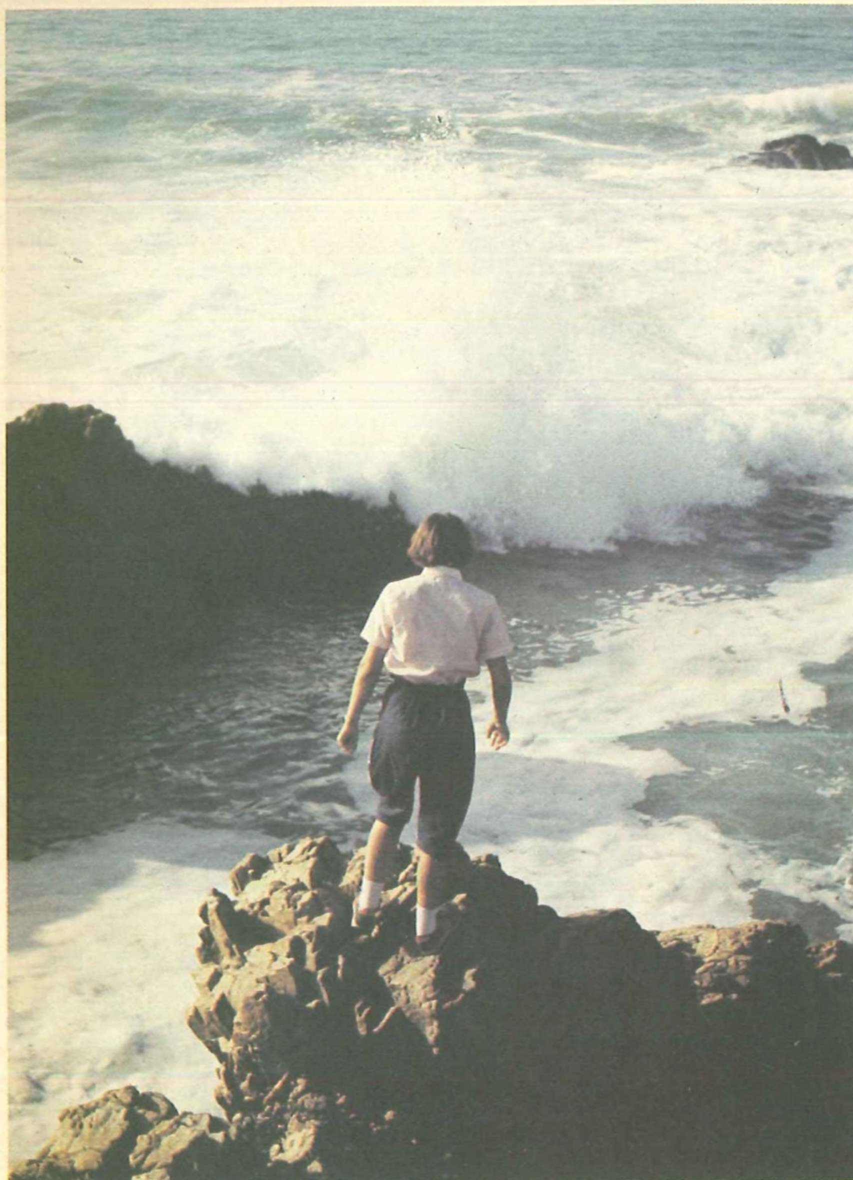

Takács Károly

Földi Imre

A szerző felvétele

A hullámok ostroma

Akár a Balatonnál is megismerhetitek a szél által felkorbácsolt hullámok veszélyességét. A „magyar tenger” már sok vigyázatlan, felelőtlen ember életét követelte. Mégis ezek a hazai hullámok eltörpülnek azokhoz képest, amelyek a tengereken keletkeznek: sokemeletnyi magas homlokfalukkal rohannak neki a parti szikláknak. Fantasztikus látvány, amikor a hullám fehér cseppek halmazává zúzódva törik meg a zátonyokon, parti kőtömbökön. A lapos partokon enyhül ugyan a hullámok ostroma, egymáson átbukdácsolva fokozatosan erejüket vesztik, de még így sem veszélytelenek. Úgy megnyekkenthetik az embert, hogy akár gerince is törhet, vagy pedig a visszaömlő hullám magával szívhatja a legjobb úszót is, aki egyre távolabb kerül a parttól. Az ilyen veszélyes öblöket a sűrűn lakott tengerparton néhol figyelmeztetőtáblákkal is ellátják, de a legtöbb helyen persze semmiféle felirat nem int óvatosságra.

Egyszer az Atlanti-óceán afrikai partvidékén egy gyönyörű öbölben napoztunk. A víz egészen sekély volt, csak az öböl két oldalán emelkedtek sötét sziklaszirtek, amelyeken fehéren tajtékoztak a többméteres magas hullámok. Felvételt akartam a látványról készíteni, és két fényképezőgéppel a nyakamban úgy bokáig belegázoltam a sekély vízbe. A hullámok nagy része ide alig jutott el, csak időnként futott ki egy-egy nagyobb hullám a partra. Feleségem a közelben állt, a víz térdéig sem ért, mikor váratlanul egy hatalmas hullám rohant az öbölbe, kimosta a talpa alól a homokot, majd mintha csak valami gumikötélen húzták volna, beszívta őt a mélyebb vizekre. Néhány másodperc múlva már csak messziről látszott, amint rémülten próbált a part felé úszni, de egyre messzebb került.

Utánaugrottam, s nemsokára engem is közelébe sodort egy hullám, de segíteni nem tudtam. Már csaknem elhagyott az erőnk, mikor rájöttünk, hogy nem kifelé, hanem oldalt kell úszni. Így ugyanis egy olyan sávba jutottunk, ahol a part felé sodortak az áramlások. Jó félórás küszködés után, remegő lábakkal kászálódtunk ki a fövenyre.

A hullámok persze nem csak veszélyesek, óriási szerepük van a partvidék formálásában. Hiszen a legkeményebb sziklákat is kikezdik, tornyokra, szirtekre szaggatják. Először persze a puhább kőzeteket marják darabokra, a keményebbeket csak a repedések mentén feszegetik, mint valami légkalapács. A lehulló kőzettörmeléket pedig szinte vésőként használják, ami gyorsítja a rombolást. Vannak olyan sziklás partok, ahol a hullámok ostroma az emberi történelem során 5-6 kilométert hódított el a szárazföldtől.

Dr. Juhász Árpád

Fotó: Bécsy László

Kedvenceink a lakásban

Hullámospapagáj

Egyike a leggyakrabban tartott hobbiállatoknak, amely ausztráliai hazájából az egész világon elterjedt. Zöld, kék, sárga, fehér színű példányok között válogathatsz a kereskedésekben, de ha azt szeretnéd, hogy madarad később beszéljen is, hímet válassz. Felismerheted a csőr fölött lévő úgynevezett viaszhártya kék színéről. Az ivarérett tojó viaszhártyája barnás, a fiatal madaraké mindkét nemnél kékesfehér. Az öreg példányok viaszhártyája ráncos, ilyen madarat ne vegyél meg!

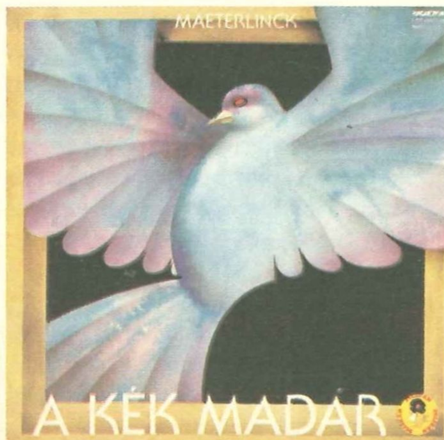
Beszélni csak a hímek taníthatók, de a tanulási készség tekintetében nagy egyedi különbségek vannak. Csak az egyedül tartott hím tanul meg emberi szavakat, és létesít veled közvetlen kapcsolatot. Ha párja van, természetesen azzal foglalkozik, azzal beszélget. A kívánt szöveget, például „Jancsika vagyok!", sokat kell mondogatni előtte, a tanítás tehát elsősorban türelem kérdése. Lehet használni végtelenített magnószalagot is, ami hosszú ideig ismétli a kalitka mellett a megtanulandó mondatot.

A kalitka nagysága tetszőleges, de ne legyen kicsi, nyújtson mozgási lehetőséget a papagájnak. A kereskedésekben kapható előrecsomagolt eleség mellé adhatsz még fénymagot, tyúkhúrt, salátát, spenótot, nyár végén és ősszel a mezőkön szedett gyommagvakat. Vigyél haza többfélét és figyeld meg, melyiket szereti a legjobban! A hullámospapagájt könnyű rászoktatni arra, hogy időnként szabadon röpködjön a szobában, de csak a már teljesen megszokott, szelíd madarat engedd ki a kalitkából.

Tenyésztésre 10—12 hónapos korukban lehet beállítani a madarakat. Faodúban költenek, ezt kívülről lehet a kalitkára akasztani. A kotlási idő 18 nap, a fiókák szemei a 10. napon nyílnak ki. Egyhónapos korukban hagyják el az odút.

Schmidt Egon

Ötlet ajándékozásra

Már kapható a könyvesboltokban az Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat kiadásában a **Kelekótya kandúrok** című mesekönyv. A vidám történetet **Csukás István** írta, a Süsü sorozat szerzője. A rajzokat **Czakó Ferenc**, a bohókás agyagfigura, Zénó megteremtője alkotta. A tréfás mesekönyv mellett — meglepetésként — egy rajzos esőköpeny lapul a csomagban.

Szép ajándék és közös öröm a Hungaroton kiadásában megjelent **Maeterlinck: A kék madár** című mesejáték lemez. Tyltyl, Mytyl és a kék madár története gyereknek, felnőttnek egyaránt örömet jelent.

BMX cross klub

A gödöllői Petőfi Sándor Művelődési Központban ősszel BMX cross pályát avattak. A gyerekektől indult ötlet megvalósításában segítettek a Művelődési Központ munkatársai és több vállalat. A pályaavatással egy időben klub is alakult 6—16 éves gyerekek számára. Te is klubtag lehetsz! Jelentkezz a Művelődési Központban. Címük: 2100 Gödöllő, Szabadság út 6. Telefon: 28-20977, 28-20775.

Képregény pályázat

Mindannyian szívesen olvastok képregényeket. A nyíregyházi kísérleti képregénystúdió idén nyáron, olasz vendégek meghívásával, képregényrajzoló tábort rendezett Gödöllőn.

Akkor jött az ötlet a képregénypályázat kiírására. Rajtatok a sor! Próbáljatok meg képregényeket készíteni. 20 filléres rajzlapra rajzoljatok. A legsikeresebb pályaműveket júniusi számunkban közöljük, és jutalomban részesítjük. Beküldési határidő: 1988. február 29. A borítékra írjátok rá: Képregény.

Karácsonyfa-díszítő pályázat

Az Iparművészeti Múzeum ebben az esztendőben is megrendezi nagy sikerű karácsonyfa-díszítő pályázatának kiállítását. Információt a múzeum közművelődési csoportja ad. Címük: 1091 Budapest, Üllői út 33—37. Telefon: 175-635 (Lapunk fotói a tavalyi sikeres pályamunkákról készültek.)

Mit ajándékozzak?

Mindig nagy gondot okoz az ajándékok kiválasztása. Néhány ötletet szeretnénk adni:

Testvérednek, barátodnak jó ajándék lehet: a „Zizi bolygó titka" című hanglemez. A fantasztikus zenejátékot Janicsák István írta, zenéjét a Z'zi Labor játssza. — Egész évben jó hasznát vehetitek a levelezőlap-naptárnak. A Gyermekek a gyermekekért akció keretében készült naptár megvásárlásával ismeretlenül is segíthetsz társaidon. Kapható az ÁFÉSZ-boltokban és -áruházakban, a takarékszövetkezetekben és az iskolaszövetkezeti boltokban.

Kártyanaptár-gyűjtőknek

Megjelent a Kisdobos 1988. évi kártyanaptára. Szívesen küldünk belőle a gyűjtőknek, ha naptárkérő levelükbe, saját nevükre megcímzett és 4 forintos bélyeggel ellátott, üres válaszborítékot is tesznek.

Kisiskolások Franciaországban

Szerkesztőségünk levelet kapott egy franciaországi kisközség iskolájából. A mindössze két osztályból álló iskola 16 tanulója szeretne kapcsolatot teremteni magyar iskolásgyerekekkel. Szeretettel várják Magyarországról a baráti leveleket. Címük: Ecole primaire publique, 47 700 Leyritz Moncassin, Franciaország.

Sci-fi

Janicsák István szerzőtársakat keres a Zizi bolygón játszódó új planetáriumi Z'zi labor előadáshoz! A Zizi bolygóról eltűntek a növények... Mi történt? Lehet-e pótolni valamivel?... A jó ötletek díja egy Z'zi labor nagylemez! Van ötleted? Írd meg, felhasználjuk az előadásban. Bemutató: 1988 áprilisában. Címük: Planetárium, 1101 Budapest, Népliget.

Cserebere

— Levelezni szeretnék. Levelezőtársamnak ajándékot is küldök. Szabó Miklós, 4320 Nagykálló, Ámos Imre út 7.

— Alsós osztályokkal szeretnék levelezni, akik fényképeket, képeslapokat küldenének lakóhelyükről. Írnának a helyi szokásokról: Erdélyi Vanda, 2837 Vértesszőllős, Tanács út 44.

— Negyedikosztályos őrsvezető vagyok. Őrsöm a Fóka nevet választotta. Szívesen leveleznénk hasonló nevű őrsökkel: Stiller Ágnes őrsvezető, Ságvári Endre Általános Iskola, 1183 Budapest, Ságvári Endre u. 41.

— Levelezni szeretnénk: András László és Enikő. 4100 Miercurea-Ciuc, Harghita megye, Testvériség sugárút 26., tömbház 5 ap. I. emelet.

„Szép karácsony szép zöld fája..."

Ünnepek hava. Így is nevezhetnénk decembert, hiszen a Mikulás, a karácsony és a szilveszter ünneplőbe öltözteti az utcákat, az otthonunkat és a szívünket is. A három ünnep közül mégis karácsony áll legközelebb hozzánk. Nem csoda. Ez az ünnep csupa titok!

Ilyenkor csillognak a feldíszített, csábító ajándékokkal teli kirakatok, hömpölyög a tömeg az áruházakban, esténként színes lampionok gyúlnak az utcákon, tereken. Otthon pedig lázasan készülődünk. Töprengünk, mit készítsünk szeretteinknek, vásárolunk, bíbelődünk, csomagolunk, majd gondosan elrejtjük az ajándékokat. Ez mind huncutság. Közben ott motoszkál az agyunkban, hogy apu, anyu, a nagyiék, és a testvérünk ugyanezt teszik, és a nekünk szánt ajándék is ott lapul valahol egy szekrény mélyén. Csak meg ne találjuk!

Az örömteli várakozás karácsony este varázsütésre feloldódik. Csengőszó jelzi az igazi, bensőséges ünneplés kezdetét. A csodafa, a fenyőgyanta illata, a szikrázó csillagszóró sercegése, a gyertyafény pompája elkápráztat bennünket. A közös éneklés, az ünnepi asztal, az ajándékozás, a gondtalan együttlét boldogságot varázsol körénk. És nekünk ez, mióta megszülettünk, így természetes, így szép. Úgy gondoljuk, így volt mindig. Pedig ez a régi ünnepi hagyomány az idők folyamán sokat változott.

T. Szabó Júlia szép könyvében „A nagy karácsonyi képeskönyv"-ben a következőket olvashatjuk: „... a karácsonyi ünnep két elemből tevődik össze. Az egyik az ősi, természeti: az új év ünneplése, az újjászületés, a tavasz közeledése felett érzett öröm. Ezt a régi ünnepet a kereszténység a saját ünnepei közé fogadta, de jelentését megváltoztatta, földöntúli elemekkel gazdagította. Így az ünnep továbbra is a születés ünnepe maradt, de Isten fiának, a Megváltónak a születése napja... A kétféle hagyomány keveredése során alakult ki a mai ünnep: az öröm, a békesség, a szeretet, a család és különösen a gyermek ünnepe."

Magyarországon a nemesi családoknál állítottak először karácsonyfákat a múlt század második felében. Őket követték a módosabb polgárok és a gazdagabb parasztok, de általános szokássá csak a felszabadulás után vált. Móra Ferenc így ír gyermekkoráról: „Úri divatot kezdtek a városunkban, karácsonyfát állítottak föl a szentélyben, az oltár mellett... egy-két öreg szüle azonban elégedetlenül reszkettette a fejét, hogy az urak már a templomból is panorámát csinálnak..."

A hagyomány kialakul, megőrződik és az idő múlásával változik is. Régen a köszöntők, jókívánságmondók, szerencsehozók megajándékozása volt a fontos, ma a család, a barátok köszöntése az. Régen a fát titokban vásárolták meg, ajtó mögött díszítették föl, és azt mondták: az angyalka vagy a Jézuska hozta. Ma sokhelyütt a gyerekekkel együtt választják ki, együtt díszítik föl a fenyőt és a gyerekek is adnak ajándékot. De az ünnep igazán a gyertyagyújtás után kezdődik. Sokat változtak a díszítési szokások is. Gyakran használnak villanygyertyákat és néhányan műfenyőt állítanak otthonukban, pedig az ünnep elmaradhatatlan tartozéka a csodálatos fenyőillat.

Bár ki tudja, kinek van igaza? Az ünnepek után kidobott „szerepüket eljátszott fák" láttán mindig Andersen „A fenyőfa meséje" című gyönyörű műve jut eszembe. A mese egy fiatal fenyő karácsonyi átváltozásairól szól, mely az erdőből egy családhoz kerül. Pompásan feldíszítik, gyerekek táncolják körül, majd elmúlnak az ünnepek. Szép emlékeit már csak a padláson lévő egerekkel oszthatja meg.

A karácsonyi szokások országonként is változnak. Angliában azt mondják egymásnak az emberek: Merry Christmas! (meri kriszmesz), ami vidám karácsonyt jelent. Ott december 24-én az utcákon is énekelnek. A meghitt családi ünnep 25-én délben kezdődik. A karácsonyi ebéd elmaradhatatlan kelléke a pulyka és a puding. Nálunk a hal, a kalács és a bejgli a hagyományos étel ilyenkor. „Karácsonykor kalácsot, húsvétkor kenyeret, pünkösdkor ahogy lehet" — tartja a régi szólás.

Szép hagyomány él Erdélyben. Karácsony estéjén almával, dióval és egy kis cukorkával feldíszített ággal elindulnak a családok, hogy megajándékozzák a szomszédságukban élő gyerekeket és az egyedül élő öregeket, akik nem tudják megosztani örömüket másokkal. Követhető szép hagyomány ez.

Azt mondtuk, a hagyomány kialakul, megőrződik és az idő múlásával változik is. A megőrzésnek, az átörökítésnek és a változtatásnak én is, te is, mi is részesei vagyunk.

Zentai Mari

Beyschlag: A karácsonyfa alatt (1892)

Postafiók 100

Kedves Barátaim!

Újra eljött a mindannyiunk szívéhez közelálló hónap: a december. „Ha hull a hó és hózik", még a természet is megajándékoz bennünket karácsonyi pompájával. Erről ír egy tiszadobi barátom:

Kirándulás lovas szánnal

„Képzeld, milyen csodálatos ajándékot kaptunk! Az egyik szakköri tagunk édesapja, Karcsi bácsi, elvitt bennünket kirándulni. Tizennyolcan kucorogtunk egy szénával bélelt szánon. Előttünk felcsengőzött ló lépdelt. Hogy útközben mi mindent láttunk, el sem képzelnéd! Nyulat, fácánokat és egerészölyvet, amint türelmesen várt valami zsákmányra. A vadetetőnél egész dámcsordát fedeztünk fel. Felmásztunk egy magaslesre is. Hazafelé éhes cinegecsapatot vendégeltünk meg napraforgóval. A délután úgy elröpült, hogy alig vettük észre. Még a hidegről is megfeledkeztünk." **Gadnai Rita** a Természetvédő szakkör kisdobosainak nevében 4456 Tiszadob, Vöröshadsereg u. 7.

Nálunk járt a Télapó!

„Nagyszakállú Télapó járt nálunk. Három krampusz is jött vele, virgács volt a kezükben. A Télapó néhányunkat megdícsért, másokat megszidott. Feladatot kaptunk tőle. Szerencsére a krampuszok segítettek. Jutalmul tortát adott, amit a nagylányok és a nagyfiúk sütöttek. Nagyon finom volt." **Varga Dani** 1. osztályos, 13. számú Általános Iskola 3300 Eger, Ifjúság út 2.

Karácsonyi szokások

Nemrég a budapesti Fazekas Mihály Általános Iskola és Gimnázium 3. b. osztályában jártam. Arról faggattam barátaimat, hogyan ünneplik a karácsonyt. Most beszámolóikból idézek: *„Mézeskalács díszeket sütöttünk. Én vágtam rájuk a cérnát. Nagyon szépek lettek. Édesanyám halat sütött. Nálunk mindig ez a vacsora karácsonykor. A fát gyönyörűen feldíszítettük, énekeltünk, majd eljött az ajándékozás ideje. Gyönyörű babaházat kaptam, amit édesapám sajátkezűleg készített. Én is szoktam ajándékokat adni. Általában papírból készítem őket "* **Dunkel Kinga**

„A nagyiék a mellettünk lévő házban laknak. Karácsony este mindig átjönnek hozzánk. Megszólal a csöngettyű, apu zongorázik és együtt énekelünk. A karácsonyfán égnek a gyertyák és szikráznak a csillagszórók. Gyönyörű látvány! Ezután mindannyian átmegyünk a nagyiék házába. Ott vacsorázunk, és ott történik az ajándékozás is. Én érdekes formájú köveket gyűjtöttem, befújtam őket arany festékkel .Ezt találtam ki karácsonyi ajándéknak. Nagyon örült neki mindenki." **Golopencza Zsófia**

„Karácsony napján mindig a nagymamáéknál vagyunk. Közben otthon anyuék feldíszítik a fenyőfát. Délután hazamegyünk. Csengőszó jelzi az ünneplés kezdetét. Közösen éneklünk, majd megkezdődik az ajándékozás. Vacsorára ilyenkor mindig eszünk pudingot is. Legkedvesebb ajándékom egy LEGO volt. Sokat játszom vele." **Geiger András**

Erdei karácsony

mozaikjáték

A kivágós oldal hátlapján látható fekete vonalakból rajzolt „rácsot" gondosan vágjátok darabokra. Keverjétek össze, majd rakjátok ki az itt látható kicsinyített kép segítségével. Vigyázz, hogy a megfelelő darabok kerüljenek egymás mellé! A kép összerakása először türelmet igényel. Később már „időre" versenyezhettek egymással, ki rakja ki hamarább.

A közelgő ünnepekre minden kedves olvasónknak boldogságot, békességet és sok szép ajándékot kíván a szerkesztőség nevében:

Fürkész Balázs
és Dobos Dorka

Bencsics Botond rajza, Gencsapáti

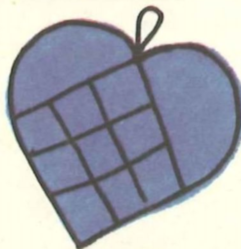

Téli könyvvásár

Decemberben is lesz téli szünet és lesz téli könyvvásár. A Móra Könyvkiadó karácsonyi ajándéknak, szünidei közös játéknak szánja **Páli Judit: Jó játék a kép, a kártya** című könyvét. Több mint tízféle kártyajáték elkészítését és játékszabályát ismerhetitek meg.

Aki szereti a meséket az biztosan örül a **Tündértó titka** című mesekönyvnek. Timoffy László a Kisalföld népmeséiből válogatott. Halászok, lidércek, vízitündérek, táltosok a mesék leggyakoribb szereplői. A kötetet Elek Lívia rajzai díszítik. Barczy Zoltán és Somogyi Győző **Magyar Huszárok** című kötete nem csak a fiúknak okoz örömet. Karácsonyfa alá való könyv ez, melyet szüleidnek is megvehetsz.

KARÁCSONYI MEGLEPETÉS

János-pénz

Kell hozzá: 40 deka cukor, 40 deka liszt, 16 deka vaj vagy margarin, 3 tojás.

Jól eldolgozod, vékonyra kinyújtod, pogácsaszaggatóval kiszaggatod. A tetejét megkened tojással, rá nyomsz egy-egy mandulát vagy fél diót. Ezt el is hagyhatod. A tepsit kend ki, mielőtt a kiszaggatott, nyers tésztát beleteszed. Ha a János-pénz megsült, hagyd kihűlni a tepsiben. Csak azután szedd ki. Készíthetsz fél adagot is. Akkor minden hozzávalónak a felét vedd!

Jó munkát és szép karácsonyt!

Gyümölcsízes tekercs

Hozzávalók: 4 deka búzaliszt, 1-2 evőkanál szójaliszt, 3 tojás, 6 deka cukor, 15 deka barackíz.

Elkészítési mód: a jól felvert tojásokhoz, hozzáadjuk a búza- és szójalisztet, a masszát összekeverjük, olajjal bekent tepsibe helyezett zsírpapírra öntjük, és a sütőben kisütjük. A kisült tésztáról levesszük a papírt, bekenjük a kikevert barackízzel, összetekerjük, behintjük porcukorral, szeleteljük és tálaljuk. Ízlés szerint, tálalás előtt tejszínhabbal díszíthetjük.

Karácsonyi meglepetés

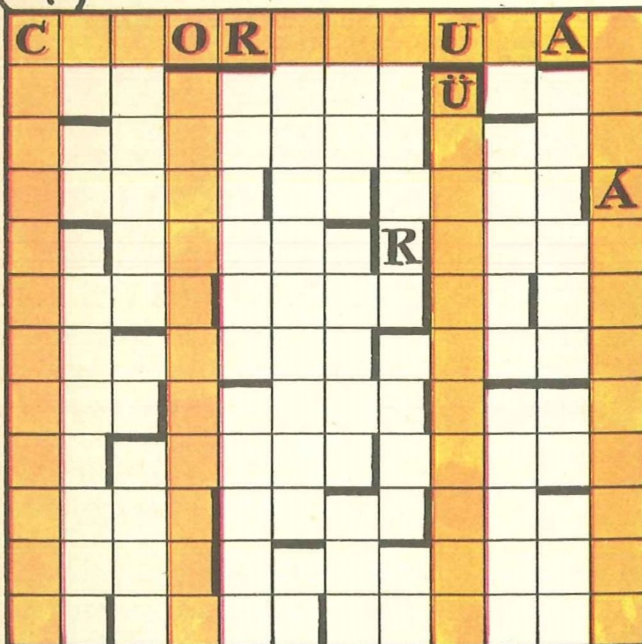

A Horgász Őrs papírkivágása, Kunhegyes

DECEMBERI FEJTÖRŐ

Keresztrejtvény

Írjátok be a megfejtéseket, majd a beszínezett sorokat olvassátok el. Ezt az öt szót kell beküldeni a keresztrejtvényből.

Megfejtések: FUTKÁROZIK, FENYŐALÁ, ELROMLIK, SORSHÚZÓ, IDÉZETEK, GRUNDOK, TIKTAK, KRÉMES, HERVAD, GOKART, TRÓNOL, ÉLŐFA, RAKÁS, A RÖMI, LEMAR, ELVÁR, A SILÓ, CÉZÁR, JÚLIUS, A NAGY, MARAT, GRÓF, RÍVÓ, ARAB, JAVA, ARAT, EMEN, ÓLAK, ÖKÖL, VARR, AERO, GÖNC, ALSÓ, ÍZEI, ARAL, ETA, SOR, ÖNT, ÓLA, KI, LE, CM, OS, ZM, OK, UO, DE, UR, EB, YI, RE, EG (O = Ó, Ö = Ő)

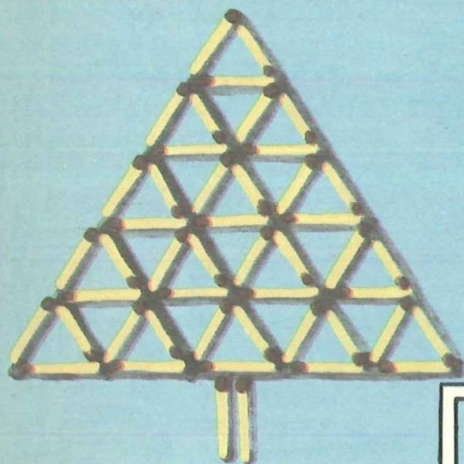
Kipótoló

A függőleges nevek hiányzó betűit pótold, és olvasd össze a beírt betűket.

	R	M	B	I	M	B	
É		I	Ö	L	I		A
L	K		B	U		N	B
A	A	I			I	I	I

Gyufajáték

Rakjátok ki gyufaszálakból ezt a fenyőfát. A gyufák 25 háromszöget alkotnak. Vegyetek el 4 gyufát úgy, hogy a háromszögek száma 7-tel kevesebb legyen. Minden megmaradó gyufának valamelyik háromszöghöz kell tartoznia.

Kedves karácsonyi szokás

Végezd el a kijelölt műveleteket. Az eredmény az alatta lévő betű sorszáma. Írd be a másik táblázatba, ha kész, olvasd el!

19-15	72:36	42:6	5+3	13:13	54:9	5·2	36:12	44:4	36:4	30:6

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

A rejtvények megfejtését december 31-ig nyílt levelezőlapon juttassátok szerkesztőségünk címére: 1502 Budapest, Postafiók 100.

A szeptemberi fejtörők megfejtése:

Keresztrejtvény: Minél több egészséges mozgást. Mindig moss kezet az evés előtt. **Szóbontó:** el, káposztás, oszt, osztás, ás, ásít, sí, ott, tát, át, tátok, átok, tok, ok, poszt. **Amitől óvakodni kell:** kullancscsípés. **Lóugrás szerint:** Egészségmegőrzés.

A szeptemberi fejtörők helyes megfejtéséért 50,— Ft-os könyvutalványt nyertek:

Kiss Bernadett, Szász Bence, Szó Kinga, Tóth Gabriella, Török Szilvia Budapest; **Babiák Gábor** és **Szilárd** Salgótarján; **Antal Orsolya, Bolla Krisztián** Tatabánya; **Nyiri Adrienn Réka** Megyaszó; **Pejkó Edina** Domoszló; **Sabáli Balázs** Körmend; **Demcsák Péter** Szarvas; **Szombati Gábor** és **Zita** Szeged; **Horváth Jocó** Győr; **Horváth Balázs** Tengelic; **Fazekas Ágnes, Nyitray Előd** Miskolc; **Balogh János** Veszprém; **Simon Éva** Apátfalva; **Szabó Erika** Lajoskomárom; **Boros Miklós, Thomaházy Attila** Debrecen; **Kurdi Timea** Gádoros; **Durant Martin** Somogydöröcske; **Molnár Krisztián** Százhalombatta; **Győri Levente** Csárdaszállás; **Madár Orsolya** Csór; **Bolla Mária** Celldömölk; **Kocsis József** Pély; **Házy Csaba** Karcag; **Józsa András** Jászberény; **Rózsa Viktória** Érd; **Csalló András** Pacsa; **Vitkóczi Edina, Mázsa Nándor** Keszthely; **Virág Roland** Domaháza; **Balogh Richárd** Várpalota; **Smeringa Balázs** Mosonmagyaróvár; **Pozsgai Zsuzsanna** Vámoscsalád; **Bozzai Judit** Szombathely; **Gyulai Álmos** Sajószentpéter; **Kaszás László** Nagyharsány; **Zavarkó Attila** Vámosgyörk; **Nagy Melinda** Tab; **Horváth Ninett** Dávod; **Vass Krisztina** Ercsi; **Szénási Edit** Szentes; **Bartók Krisztina** Ostoros.

Fenyődíszek

Közeledik a karácsony. Bizonyára szeretnétek apró ajándékokkal kedveskedni a családnak. Olcsó, könnyen elkészíthető fenyődíszeket ajánlok erre a célra.

Hozzávalók: színes gyöngyök, torta- és színes papírok, szalagok, fonalak, színesfejű gombostű, papír hógolyók (PIÉRT-boltokban fillérekért, 6 db-os csomagolásban kapható), és csillogó arany-, ezüstszínű alufólia, jégcsapok, „boák", arany-, ezüstszálak. Ezenkívül csak ollóra, ragasztóra és némi kézügyességre van szükségetek.

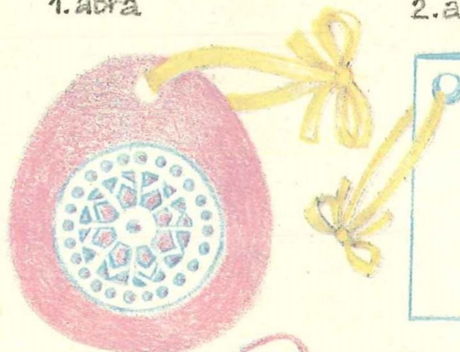
Munkamenet: készítsetek ki minden anyagot, hogy felmérjétek mit tudtok megcsinálni. A tortapapírból vágjatok ki kör alakú csipkemintákat. Az 1. ábrán a legegyszerűbb fenyődíszt látjátok: a tojás alakú színes (fényes vagy arany-, ezüst-) papír mindkét oldalára ragasszatok mintát, lyukasszátok ki az ábra szerint, és fűzzetek bele vékony szalagot. Ajándékkártyának is használhatjátok, ekkor csak az egyik oldalára tegyetek mintát, a másik oldalára lehet írni. A 2. ábrán kinyitható ajándékkártyát találtok, így belülre lehet írni. A 3-4. ábra fenyődíszeinek részeit gombostű fogja össze. (A világoskék gömböcskék a „hólabdát" ábrázolják.) Az 5. ábra hóemberénél a biztonság kedvéért ragasztót is használjatok. A 6. ábrán „boa"-darabka kerül, a „hógolyó" köré, illetve az zárja alulról a gyöngysort.

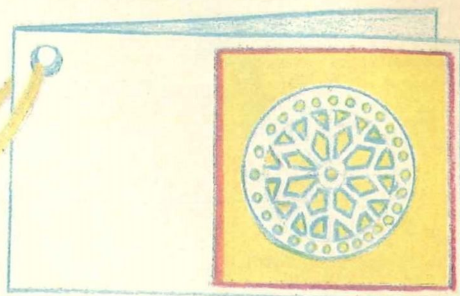
A 7. ábra a Hótündér elkészítését mutatja be. Szögletes tortapapír egyik sarka lesz a ruhája (de jó a kör alakú is), amit mint egy pelerint, köré kell teríteni, ragasztani. A többit elárulja az ábra.

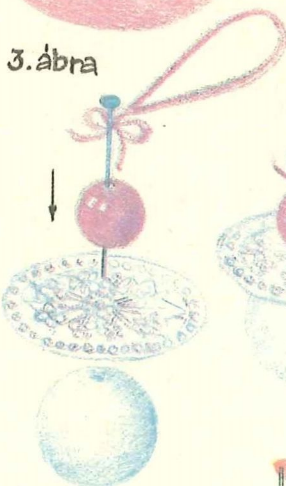
Bizonyára ti is sok variációt kitaláltok még. Vigyázzatok a jó színösszeállításra! Szép a fehér—ezüst, fehér—arany, ezüst—kék, ezüst—lila, arany—zöld stb.

Munkátokhoz sok sikert és kellemes ünnepeket kívánok!

Szabó M. Katalin

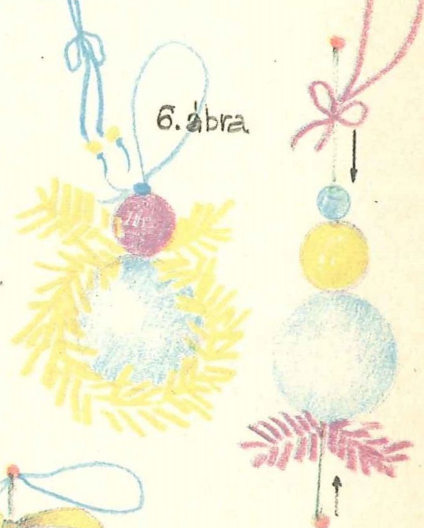

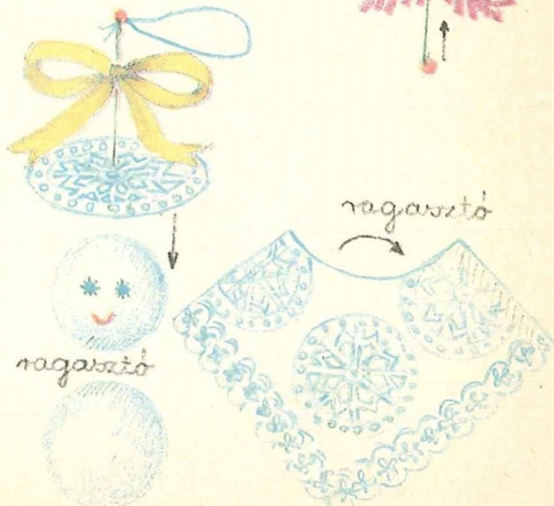

A KÉK KERÍTÉS

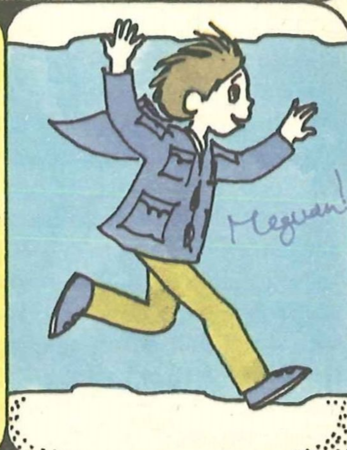
Van valahol egy kék kerítés, amelyik szereti, ha rajzolgatnak rá...

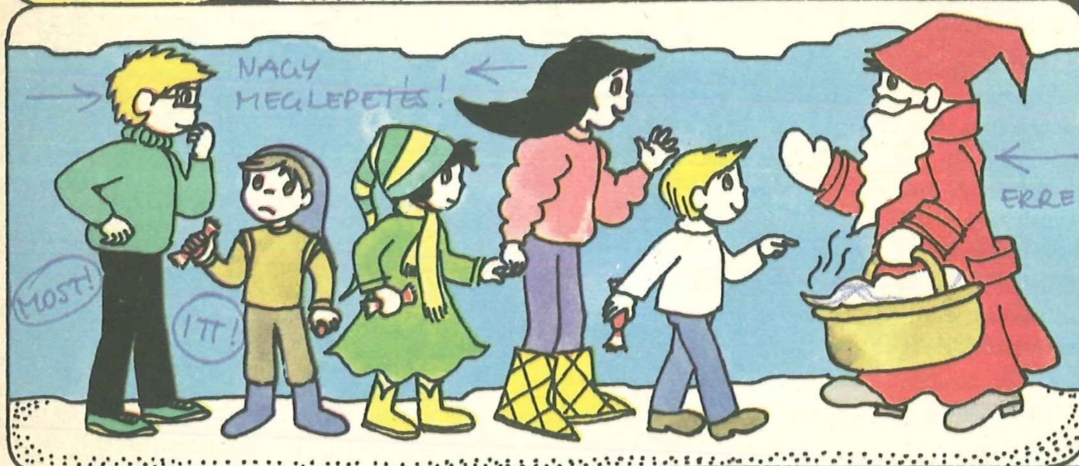

–Még hogy te legyél a Mikulás? Te, aki nem hozol semmit? Nevetséges! –mondta Réka. –El se gyere, te tökfej! –sziszegte Bence.

Körmi dühösen firkált magában. A tökfejről hirtelen eszébe jutott valami. Nagyapa hozott nekik sütnivaló tököt a kertjéből. Ez az! Futás haza!

Másnap jöttek az óvodások. Megkapták az ajándékot, aztán csalódottan álldogáltak.– Hol a nagy meglepetés?– Váratlanul megérkezett a Mikulás!

Kosarában illatos, forró sült tök gőzölgött. Nagy volt az öröm! –Körmi, megmentettél minket! Ez igazi meglepetés volt!– hálálkodott Réka.

Marék Veronika